

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ S/10 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

Норматов Бекзод Ақром ўғли – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори, Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги

Тошкент давлат педагогика университети,
Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология
фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги
Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна –
психология фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари
университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари
доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт
бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология
фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон
миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари
доктори, профессор, Ўзбекистон миллий
университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология
фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон
халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар
доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор,
Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар
доктори, доцент, Ўзбекистон миллий
университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари”** электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Norbekov Ahmadjon Norbekovich

XX-ASRNING BIRINCHI YARMIDA O'ZBEKISTONNING SIYOSIY -IJTIMOIY VA IQTISODIY

HOLATI 11-18

Eliboyev Ozodjon Po'lat o'g'li

BAQTIRIYANING KUSHONIYLAR DAVRI SHAHARSOZLIGI VA ME'MORCHILIGI..... 19-23

Нуритдинова Нодира Сирожовна

XX-АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ (СЕНАТОР К.К. ПАЛЕН

ТАФТИШ МАТЕРИАЛЛАРИ АСОСИДА)..... 24-28

Чориев Шоҳрух Холтура ўғли

ЎРТА ОСИЁ ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА САРОЙ АРХИТЕКТУРАСИ ИЖТИМОИЙ

СТРАТИФИКАЦИЯНИ ЎРГАНИШ МАНБАСИ СИФАТИДА 29-38

Жумаева Шоира Бердияровна

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДА ЗИЁРАТ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА

МУҚАДДАС ҚАДАМЖО ВА ЗИЁРАТГОҲЛАРНИНГ ЎРНИ 39-43

Jo'rayev Muxriddin Xasanovich

MOVAROUNNAHRLIK MUHADDISLARNING ILMIY SAFARLARI VA SAFAR YO'LLARI

GEOGRAFIYASI..... 44-51

Муқимова Рисолат Рустамжон қизи

ЗИЁРАТ МАРОСИМЛАРИДА ТАБИАТ КУЛЬТИ БИЛАН БОҒЛИҚ УРФ-ОДАТЛАР 52-56

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич

ДОННИ ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИДА ТЎЛОВ ҚОБИЛИЯТИ БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИНГ

ИЛМИЙ – МЕТОДОЛОГИК ЁНДОШУВИ 57-69

Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna

MINAQALARDA FARMATSEVTIKA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURIYATI 70-75

Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHDA AGROBIOKIMYO XIZMATLARINI

TAKOMILLASHTIRISHNING OBYEKTIV ZARURATI 76-86

Ибадуллаев Дилшад Ибрагимович

ИНВЕСТИЦИЯ САЛОҲИЯТИНИ МИНТАҚА ИҚТИСОДИЁТИГА ТАЪСИРИНИ

ЭКОНОМЕТРИК БАҲОЛАШ АСОСЛАРИ 87-92

Исламтудинова Дина Файзрахмановна

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА РЕСПУБЛИКИ

УЗБЕКИСТАН 93-102

Qobiljon Isaev

O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA (JST) A'ZO BO'LISHINI IQTISODIY

BAHOLASH 103-110

09.00.00 – FALSAFA FANLARI*Xaitov Elmurod Bekmurodovich*

O'ZBEKISTONDA "AHOLI HAYOT SIFATI"GA ASOSIY YONDOSHUVLAR: MUAMMO VA YECHIMLAR (IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL) 111-116

Расулов Зоҳиддин Усарович

СПОРТ ЭСТЕТИКАСИ: РИТМ, ХАРАКАТ ВА МАДАНИЯТНИНГ УЙЎНЛИГИ 117-122

Тавмурадов Жамшид Элмурадович

АБДУЛҚОДИР БЕДИЛНИНГ ҲАЁТ ЙЎЛИ: ФАЛСАФА ВА АДАБИЙ МЕРОС 123-128

Davronov Otabek Ulug'bek o'g'li

YUSUF QORABOG'IIY SHAXSIYATI VA FALSAFIY-ILMIY MEROSI 129-132

Muxtorova To'tixon Solijonovna

FALSAFA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: METODLAR VA AMALIYOTLAR 133-137

Akramov G'iyosiddin Najmiddinovich

MARGINALLASHUV TUSHUNCHASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI 138-142

Ahmedova Dilrabo

DINIY BAG'RIKENGLIKNING YOSHLAR IJTIMOIIY, MA'NAVIY QIYOFASI SHAKLLANISHIDAGI IJTIMOIIY POTENSIALI 143-150

11.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI*Abdunabiyev Sunnat Botirovich*

IBN BATTUTANING «SAYOHATNOMA» ASARIDA TARIXIY SHAXSLAR NOMINING TARJIMADA BERILISHI 151-159

Seytnazarova Injayim

ADABIYOTSHUNOSLIK SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAHLILI 160-168

Tukhtakhodjaeva Zulfiya

PHRASEOLOGY AS A SUBSYSTEM OF THE ENGLISH VOCABULARY 169-174

Abdusalamov Doniyor Togayali ogli

REFLECTION OF THE CONCEPT OF «POLITENESS» IN THE PHRASEOLOGICAL AND PAREMIOLOGICAL RESERVOIRS OF THE COMPARED LANGUAGES 175-179

Axmedov Anvar Botirovich

TILNING NOMINATSIYA TIZIMIDA O'ZLASHMA SO'ZLAR 180-184

Aminov Farrukh Komiljon Ugli

THE EVOLUTION OF MEDIA DISCOURSE: FROM TRADITIONAL FORMS TO MULTIMODAL REPRESENTATIONS IN DIGITAL SPACES 185-193

Sharipov Bobur Salimovich

RETSIPROKLI SEMANTIK DERIVATSIYA 194-201

Abduganiyeva Zebuniso Abduhafizovna

ILMIY DISKURSNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 202-205

Samatov Farxod Muminovich

O'ZBEK VA INGLIZ TILIDA "TV" SEMANTIK MAYDONI LEKSIK BIRIKLARINING SO'Z YASALISH XUSUSIYATLARI (ABBREVIATURALAR MISOLIDA) 206-210

Kendjayeva Zemfira

METAFORIK POLISEMIYANING LINGVISTIK YUMORI..... 211-216

Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Uzoqova Durdona Baxtiyor qizi

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA «HID», «IS» KONSEPTINING SEMANTIK TAHLILI 217-221

Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi

ALISHER NAVOIYNING "NASOYIM UL-MUHABBAT" TAZKIRASI VA SULAMIYNING "TABAQOT US-SUFIYA" ASARLARI O'RTASIDAGI MUSHTARAKLIKLER 222-226

Шарапова Лола Станиславовна

ИЛЛЮЗИЯ И РЕАЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ МАГИЧЕСКОГО РЕАЛИЗМА..... 227-232

Ҳакимова Мастура Файзиллаевна

ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК МАҚОЛЛАРИНИНГ МИЛЛИЙ ДУНЁ ТАСВИРИНИ АКС ЭТИШДАГИ АҲАМИЯТИ ВА ЛЕКСИК МАЪНОНИНГ РИВОЖЛАНИШИ (КЕНГАЙИШИ) 233-239

Mo'soyeva Hayitgul O'roqovna

"HEART" – "YURAK" SO'ZLI METAFORALARNING INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI KOGNITIV TAHLILI 240-245

Mamataliyeva Navbahor Xujamberdiyevna

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TEZ AYTISHLARNING STRUKTURAVIY TAHLILI 246-250

Багаутдинова Ильмира Салаватовна

ВЛИЯНИЕ РОДНОГО ЯЗЫКА НА ПРОИЗНОШЕНИЕ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ 251-255

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Nuraliyev Oyatillo Abduvaliyevich

EFFECTIVE PRACTICES FOR DRAWING YOUNG TALENT TO UZBEKISTAN'S PUBLIC CIVIL SERVICE 256-268

Алиев Асилбек Кадирович

ВОПРОСЫ ОТГРАНИЧЕНИЯ МАССОВЫХ БЕСПОРЯДКОВ И ГРУППОВОГО ХУЛИГАНСТВА 269-275

Hong Weixing

INTERNATIONAL LAW AS THE FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF TRADE AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND CHINA 276-284

Султанова Сабохат Алишеровна

ПЕРСПЕКТИВЫ ДАЛЬНЕЙШЕГО РАЗВИТИЯ ОЦЕНКИ РЕГУЛЯТОРНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 285-290

Jonuzoqova Yulduz Izzatulla qizi

O'ZBEKISTONNING AXBOROT TEXNOLOGIYALARI SOHASIDAGI TRANSMILLIY JINOYATLARGA QARSHI KURASH MASALALARI 291-298

Абдусамиева Дилрабо Абдувахоб кизи

ПРЕВЕНТИВНАЯ ФУНКЦИЯ ПОСТПЕНИТЕНЦИАРНОЙ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ 299-304

Khalikov Khayot

THE ROLE OF MODEL UNITED NATIONS IN SHAPING GLOBAL LEADERS AND LAWYERS: A CASE STUDY ON UZBEKISTAN'S YOUTH 305-311

Даулетова Динара Даулетовна

ПРИЧИНЫ И УСЛОВИЯ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ ХИЩЕНИЮ ЧУЖОГО ИМУЩЕСТВА .. 312-317

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Толипов Бахтиёр Хамитович

БЎЛАЖАК ИҚТИСОДЧИЛАРДА АНАЛИТИК ТАФАККУРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ
САМАРАДОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ПЕДАГОГИК ВОСИТАЛАРИ 318-324

Собирова Гулибарно Зайнитдин қизи

ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ
РУССКОГО ЯЗЫКА 325-335

Xolmatova Ziroatxon Anvarovna

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING TASHXISLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA
INNOVATION-METODOLOGIK YONDASHUVLAR 336-339

Abduxoliqov Sardor Safarovich

YOSH DZYUDOCHILARNI JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA HARAKATLI
O'YINLARNING O'RNI 340-344

Usmonova Mohizoda Avazjon qizi

GLOBOL TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MULOQOT MADANIYATINI INTEGRATIV
YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH TIZIMI 345-348

Xodjiyeva Zumrad

MEZONLARGA ASOSLANGAN BAHOLANISHNING CHEKLANGAN DOIRASI 349-352

Turdiyev Ismoil Allayorovich

OLIY TA'LIM HAYOTIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLARNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI
HAQIDA 353-358

Ibadullaev G'ayrat Akmuradovich

BO'LAJAK FIZIKA-ASTRONOMIYA O'QITUVCHILARINING KOMPETENTLIGINI
RIVOJLANTIRISH METODLARI 359-364

Ishonkulov Sherali Sharifovich

TALABALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA RAQAMLI
DASTURLARDAN FOYDALANISH 365-372

Raxmatov Rafik G'ayratovich

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR RIVOJLANISHIDA TURMUSH TARZINI
SOG'LOMLASHTIRISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK
IMKONIYATLARI 373-378

Xalmuratova Shaxnoza Bekmurzaevna

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING RISKOLOGIK MADANIYATINI
SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI 379-383

Meliboyeva Nodira Qaxramanjanovna

MIRSODIQ TOJIYEV MEROSI (CHANG UCHUN YARATGAN ASARLARI MISOLIDA) 384-387

Qodirov Mirjalol Tolmasovich

TA'LIMDA GIPERMATNLI AXBOROT MODELLARINI QURISHNING ZAMONAVIY
TEKNOLOGIYALARI VA ASPEKTLARI 388-392

Karimova Aziza

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI SCAMPER TEXNIKASI ORQALI BOLALARNING KREATIV
TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHGA O'RGATISH METODIKASI 393-399

Nishonov Nodir Alimjanovich

BO`LAJAK O`QITUVCHILARDA FUTUROLOGIK TAHLIL QILISH KO`NIKMALARINI

RIVOJLANTIRISHNING MUHIM ASPEKTLARI 400-404

Xidirova Durdona Muxtorovna

SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA O`QUVCHI QIZLARNI IJTIMOIMADANIY

MUNOSABATLARGA TAYYORLASH MEKANIZMLARI 405-408

Received: 10 December 2024
Accepted: 15 December 2024
Published: 25 December 2024

Article / Original Paper

LIFE PATH OF ABDULKADIR BEDIL: PHILOSOPHY AND LITERARY HERITAGE

Tavmuradov Jamshid Elmuradovich

Independent researcher, University of Economics and Pedagogy

Abstract. The article examines the philosophical views and literary style of Abdulkadir Bedil, a great poet, writer and thinker whose work had a great influence on the development of Persian literature and philosophical thought. His life, philosophical concepts, the influence of religious and educational traditions, and his role in the development of mystical literature are considered. The main works of Bedil, such as "Tilismi hayrat", "Muhiti A'zam", "Turi Marifat", which synthesized the ideas of Islam, Indian philosophy and ancient thought and showed his unique worldview, are analysed. Particular attention is paid to the concept of "sukhan" as a symbol of Bedil's spiritual and intellectual studies.

Keywords: Bedil, fors adabiyoti, falsafasi, tasavvuf, ma'rifat, "sukhan", hind falsafasi.

АБДУЛҚОДИР БЕДИЛНИНГ ҲАЁТ ЙЎЛИ: ФАЛСАФА ВА АДАБИЙ МЕРОС

Тавмурадов Жамшид Элмурадович

Мустақил тадқиқотчи, Иқтисодиёт ва педагогика университети

Аннотация. Мақолада буюк шоир, ёзувчи ва мутафаккир, ижоди форс адабиёти ва фалсафий тафаккури ривожига катта таъсир кўрсатган Абдулқодир Бедилнинг фалсафий қарашлари ва адабий услуби кўриб чиқилган. Унинг ҳаёти, фалсафий тушунчалари, диний-маърифий анъаналарнинг таъсири, тасаввуфий адабиёт ривожигаги ўрни кўриб чиқилади. Бедилнинг ислом, ҳинд фалсафаси ва антик тафаккур ғояларини синтез қилиб, ўзига хос дунёқарашини намоён этган "Тилисми ҳайрат", "Муҳити аъзам", "Тури маърифат" каби асосий асарлари таҳлил қилинади. Бедилнинг маънавий-интеллектуал изланишлари тимсоли сифатида "сухан" тушунчасига алоҳида эътибор қаратилган.

Калит сўзлар: Бедил, форс адабиёти, фалсафа, тасаввув, маърифат, "сухан", ҳинд фалсафаси.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI10Y2024N13.1>

Кириш. Бедилнинг фалсафий қарашлари ва адабий услуби ўз замонасида алоҳида аҳамият касб этиб, у инсон маънавияти ва онглиликка алоҳида эътибор қаратиш орқали адабиётда маърифатчилик руҳини шакллантирган. Унинг ижодий мероси шунчалик бой ва чуқурки, у ҳозирги кунгача илмий тадқиқот ва таҳлиллар учун муҳим манба сифатида хизмат қилиб келмоқда. Бедилнинг ҳаёти, ижоди ва фалсафий қарашлари турли миллатлар ва маданиятлар учун умумий аҳамиятга эга бўлган маънавий бойликдир.

Абдулқодир Бедил, буюк шоир, ёзувчи ва файласуф сифатида жаҳон миқёсида машхурликка эришган. У Ҳинд заминида форсий илму адабиёт машъалини янада ёруғ қилди. Кейинги асрларда унинг замондошлари унга "Абулмаонӣ", яъни "Маънолар отаси" деган шарафли унвонни муносиб кўрганлар. Бедил ўз ижодиётида Рудакийдан то Жомийгача бўлган форс-тожик шоирларининг адабий санъати ва бадий

ижодиётининг муҳим қисмларини таҳлил қилган. Шунингдек, Санойй, Аттор, Жалолиддин Румий ва Ибн Арабийнинг адабий ҳамда фалсафий қарашларини чуқур тадқиқ этган. Эроннинг қадимги фалсафаси, Юнон, Ҳинд илмлари унинг адабий-фалсафий фикрлари ривожига асос бўлган, бу эса ўтмишдаги меросни ўзлаштириш орқали унинг фалсафий қарашларини мустаҳкамлади.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили. Бедилнинг аجدодлари Самарқанд атрофидан бўлиб, улар ўз ватанини ташлаб, Сафавийларининг хунрезликлари даврида Ҳиндистонга келган. Бедилнинг ота-боболари Сепаклардан бўлиб, Садриддин Айний Бедил ва унинг яқинлари номига “мирза” сўзининг қўшилганлигини унинг аجدодларидан бири буюк саркарда бўлганига далил деб билган [1].

Бедилнинг тили форс эканлигини унинг ўзи айтиб ўтган. У Азимобод шаҳрида туғилган, болалигида отасидан айрилган. У саводли онаси тарбиясида бўлиб, 5-6 ёшида мактабга борган. 7 ёшида Қуръонни ёд олиб, 10 ёшигача араб грамматикаси, форс шеърияти ва насрига оид асарларини ўқиш билан шуғулланган. Отаси вафотидан сўнг Бедилнинг тарбиясини амакиси Мирзо Қаландар ўз зиммасига олди. Амакисининг таъсири билан у мадрасани тарк этди, чунки Мирзо Қаландарнинг фикрича, мадрасадаги таълим фақат дин билан чегараланиб, ҳақиқий истеъдод ривожланишига тўсқинлик қиларди. Бедил мустақил равишда ўқиб-ўрганишга киришди. Тасаввуфни шайх Камолдан [2], тафсир ва ҳадис ҳамда араб адабиётини эса тоғаси Мирзо Зарифдан ўрганди.

Бедилнинг фикрлари шаклланишида Мирзо Қаландарнинг қарашлари муҳим ўрин тутган. Унинг мажлисларида турли дин ва ақида вакиллари, донишмандлар қатнашган бўлиб, Бедил уларни ўзининг маънавий устозлари деб билган. Бедилнинг адабий ва фалсафий қарашлари исломий ҳамда ҳинд манбалари таъсирида шаклланган.

12–16 ёшлари оралиғида Бедил илоҳиётнинг илм ва турли диний тариқатлардан таъсирланиб, бу соҳаларга қизиқишни кучайтирган. 17 ёшида у тоғаси Мирзо Зариф билан Ҳиндистоннинг жанубидаги Удеса ўлкасига сафар қилиб, машҳур олим Шоҳ Қосими Хуваллоҳ билан танишган ва унинг ҳузурида уч йил давомида билимларини мукаммаллаштирган. Шу даврдан бошлаб у шеър ёзишни бошлаган. Бу вақтда Мирзо Қаландар ва Мирзо Зарифлар кетма-кет вафот этишган.

Бедил 21 ёшида мустақил ҳаёт йўлига қадам қўйиб, Деҳлига йўл олди ва у ерда ҳинд миллатидан бўлган Шоҳ Кобул номли маъжзуб билан танишди [3]. Шунингдек, унинг тариқати бўлган маъжзубиятга қизиқиш билдирди.

Шоҳ Кобулийнинг гипноз (сеҳр илми) ва соҳирлик амалиёти психология соҳасидаги тажрибалари Бедилни ҳайратга солган. Унинг бир неча бор “руҳий синов” дан ўтгани шоир файласуфни бу илм сирларини ўрганишга ундаган. Бедил сеҳр илми унсурларидан ижодий ишларида фойдаланган бўлса-да, Шоҳ Кобулийнинг асосий қарашларини “туш олами” деб баҳолаган [4] ва ўзининг “онглилик” ка асосланган фалсафий тушунчаларини унга қарши қўйган.

25 ёшида Бедил уйланиб, оиласини таъминлаш учун бир муддат отасининг касби бўлган ҳарбийликни Аъзамшоҳ саройида давом эттирган. Бироқ шоҳга боғлиқлик Бедилнинг озод ва маънавиятга интилувчи табиатига мос келмаган. Унинг ижоди ҳақида шоҳ маълум қилинган, шоҳ Бедилдан ўзи ҳақида қасида ёзишни сўраган. Бедил бу талабни рад этиб, шоҳ хизматида ишлашдан воз кечган.

Ҳарбийликдан кетгач, Бедил Акбаробод (Агра) шахрига йўл олган. У ерда адабий мажлисларда қатнашиб, Зухурий, Иззат каби шоирлар ва олимлар билан танишган, шунингдек, шеърятга қизиқувчи ҳоким Мири Комгор билан дўстлашган. Бу давр Бедилнинг фикрий ривожланишида янги босқични бошлаб берган. У ҳинд ва ислом манбаларидан олган билимларини ақл мезонида қайта таҳлил қилиб, дунёга янги қараш билан ёндашган. Аммо унинг ақидавий қарашлари бошқа адабий ва илмий муҳитда зиддиятларга сабаб бўлиб, Бедил Акбарободда узоқ туролмаган ва Деҳлига қайтган.

Бироқ Деҳли ҳам осойишта жой эмас эди. Аврангзебнинг ҳукмронлиги даврида пойтахтда сиёсий ҳолат кескинлашган. Бедил дўстларининг маслаҳатига кўра, мураккаб вазиятдан ҳимоя сифатида Лоҳурга йўл олган. Унинг бу даврдаги “мажзублик” ҳолати давр мушкулотларидан муҳофаза учун бир ниқоб вазифасини бажарган [5].

Тадқиқот методологияси. Бу сафар давомида Бедил замонасининг машҳур олим ва шоирларидан бири Шукруллохон Наввоб билан учрашиб, унга анча яқинлашган. Шукруллохоннинг кўмаги билан Бедил Лоҳур, Кашмир, Мультон, Сарҳинд каби шаҳарларни кезиб, мусулмон ва ҳинд олимлари, шоирлари ҳамда донишмандлари билан илмий ва адабий суҳбатлар ўтказган. Бу суҳбатлар Бедил учун янги мактаб вазифасини бажариб, унинг ижодий ва фалсафий дунёқарашига уйғун келган.

Лоҳурда у Шукруллохон китобхонасида сақланган, Дорошукўҳ даврида форсийга таржима қилинган ҳинднинг машҳур фалсафий асарлари – “Упанишада” ва “Маҳабҳарата” кабиларни ўрганган [6]. Бедилнинг ҳаёти 1696 йилгача Ҳиндистоннинг турли шаҳарларида Шукруллохон ҳамроҳлигида ўтган.

Шукруллохон Аврангзеб томонидан Деҳлига чақирилиб, унга юқори лавозим берилганидан сўнг, Бедил ҳам Деҳлига кўчиб ўтган ва умрининг охирига қадар шу ерда яшаган.

Бедил мураккаб сиёсий ва иқтисодий шароитда яшаб, ижод қилган ва 77 йиллик умри давомида 11 та подшоҳнинг ҳукмронлигини кўрган. У сермахсул адиб ва файласуф бўлиб, ўзидан бой ижодий мерос қолдирган. Бедилнинг ижодий меросида 65 минг байтлик назм асарлари ва тахминан 50 чоп қилинган наср асарлари мавжуд. Унинг асосий асарлари 1882 йилда Бомбейда нашр этилган “Куллиёт” тўпламида жамланган [7]. Унга “Дебоча”, “Ирфон”, “Тури маърифат”, “Нукот”, “Ишорот ва ҳикоёт”, “Руқаот”, “Чор унсур”, “Муҳити аъзам”, “Тилисми ҳайрат”, “Ғазалиёт”, “Рубоийёт”, “Қасоид”, “Қитъаот”, “Таркибот ва таржеот”, “Ташбеҳот ва тамсилот” каби асарлари киритилган. Шунингдек, унинг қўлёзма асарлари Марказий Осиёдаги шахсий китобхоналарда сақланиб қолган.

Бедилнинг асарлари турли мавзуларни қамраб олган. Унинг 1669 йилда яратилган “Тилисми ҳайрат” маснавий шаклда бўлиб, 3750 байтдан иборат [8]. Асар инсоннинг тана ва руҳи ўртасидаги муносабатни тасвирлайди. Бедил инсон руҳини қудратли подшоҳга қиёслаб, унинг муқаддас оламдан тушиб, олов, сув ва шамол асосидаги мамлакатни бошқаришини баён қилган.

Асарда маърифатнинг ўзгача талаби ва шарти кўтарилиб, Бедил ўзининг устозлари таълимоти ва илгари таъсирида бўлган Шоҳ Кобулий қарашларини рад этган. Унинг фикрига кўра, ҳар қандай ақиданинг моҳияти инсон онгига боғлиқ бўлиб, уларнинг асоси реал оламда мавжуд эмас [9]. Инсон ўз тушунчалари даражасига қараб, мавжуд бўлмаган маъноларга “аломат” беради.

Гарчи асарда инсоннинг руҳий ва жисмоний ҳолатлари тасаввуф атамалари билан ифодаланган бўлса-да, Бедилнинг тарбиявий ва ахлоқий ғоялари кўпроқ кўзга ташланади. У инсон маънавияти ва ҳақиқий онглиликка эътибор қаратишни муҳим деб билади.

“Муҳити аъзам” (1681) Бедилнинг машҳур маснавий асарларидан бири бўлиб, “Шоҳнома” вазнида ёзилган ва тахминан 4500 байтни ташкил этади. Асар мазмуни тасаввуф аҳлининг ҳаётига оид ҳикоялардан иборат бўлиб, шоирнинг олам яратилишига доир фалсафий қарашлари мисоллар воситасида санъаткорона баён этилган.

Бедил бу асарида илк бор бадий тасвирда тажрибанинг ўрни ва аҳамиятини кўтариб чиққан. У ҳикоялар орқали нафақат инсон маънавиятини чуқур тадқиқ қилган, балки ҳаёт ва оламнинг фалсафий моҳиятини ўзига хос тарзда талқин этган. Асар нафақат мазмуний, балки бадий жиҳатдан ҳам ўзига хос бўлиб, тасаввуфий адабиётнинг энг муҳим намуналаридан бири ҳисобланади.

Бедилнинг “Тури маърифат” (1687) маснавий асари 1500 байтдан иборат бўлиб, “Тилисми ҳайрат” вазнида ёзилган ва Шукруллохонга бағишланган. Асарда Банголага қарашли Байрот тоғининг шодон ва бой табиати, шунингдек, табиий бойликлари усталик билан тасвирланган.

Бедил Байрот тоғини Мусо пайғамбарнинг “Тури Сино” сига қиёслаб, уни янгича талқин билан тасвирлайди. У қайд этади, агар Тури Сино “илоҳий нурнинг тажаллийси” бўлса, Байрот тоғи “маърифатнинг тажаллийси” ҳисобланади. Асар фалсафий ва маърифий мазмунга эга бўлиб, Бедилнинг табиат ва маънавиятга чуқур муносабатини ифода этади. Унинг бадий тасвири жозибадорлиги билан ўқувчини ҳайратда қолдиради.

Таҳлил ва натижалар. Бедилнинг дунёқараши “сухан” ғояси атрофида кечади. Инсон шахсияти “сухан” (яъни тил) ҳодисаси билан чамбарчас боғлиқ ва барча эркинлик ҳамда озодлик айнан шу орқали амалга оширилади. “Сухан” субъектив ва объектив ўлчамларга эга: объектив дунёда у нутқ, матн, ижодий ёзиш ва мулоқот шаклида намоён бўлади. Бошқа томондан, “сухан” субъектив ёки барча нарсани қамраб оладиган шаклда ҳам ўзини ифодалайди. Шу боис, ҳис, фикр ва тасаввур орқали мавжудликка эга бўлган ҳар бир нарса “сухан” доирасига киради. Ҳатто, Бедил сукутни ҳам тилнинг бир кўриниши сифатида кўради.

Бедилнинг “сухан” (тил) ҳақидаги лингвистик ғояси уни ҳаёт маъносини излаш йўлига олиб боради. Унинг фикрича, ҳақиқат ёки воқелик билан боғлиқ маънони топиш ёки кашф қилиш мумкин эмас, чунки уларга таянчлилиқ ёки мажбурият тушунчалари тегишли эмас. Гулларни узиб бўлмаганидек, маънони ҳам белгилаш ёки тўлиқ англаш мумкин эмас. Бу фикрни тушунтириш мақсадида Шир Али Хон Лудий ўзининг “Тазкира-и Миръат ал-хаёл” асарида Бедил ва унинг замондош шоири Носир Али Сирҳиндий ўртасида содир бўлган воқеани ҳикоя қилади:

“Бир куни Наввоб Шукр Аллоҳ Хоннинг адабий мажлисида Бедил ва Носир Али Сирҳиндий учрашишади. Носир Али Бедилнинг бир ғазалидаги бошланғич байтни таҳлил қилиб, ундаги грамматик қоида бузилганини таъкидлайди. У сўз маънони ўзидан келиб чиқаришини айтади: ҳар сафар сўз пайдо бўлса, маъно ҳам пайдо бўлади. Бедил кулиб, Носир Алига шундай дейди: сиз сўздан келиб чиққан деб ҳисоблайдиган

маънонинг ўзи ҳам фақат бир сўздир. Яъни маъно деган тушунча ҳеч қандай сўз орқали тўлиқ англаб бўлмайди. Инсоннинг ўзини англаш ҳақиқати мисолида олайлик: китобларда қанча тафсилотлар ва шарҳлар берилмасин, ўзлик ҳақиқий маъносини тўлиқ очиб бермайди. Бу фикрдан сўнг, Носир Али сукут сақлаган” [10].

Бу воқеа Бедилнинг маъно ҳақидаги чуқур ва фалсафий қарашларини янада ёрқин кўрсатиб беради. Бедилнинг “бизнинг маълум бир сўз маъноси деб ҳисоблаганимиз ҳам бошқа бир сўздир” деган жавоби маънонинг ўзига хос хусусиятини акс эттиради. Шу каби, инсон ўзлигининг моҳиятини ҳам сўзлар орқали тўлиқ очиб бўлмайди, чунки маънони тушуниш ўқувчининг герменевтик ёндашувига боғлиқ [11]. Шу сабабли, муайян маъно ҳақида қатъий ёки якуний фикр билдириш мумкин эмас.

Бедилнинг маъно тушунчаси қадимги Ҳинд донолиги ва постмодерн тил назарияси билан қизиқарли ўхшашликка эга. Фердинанд де Соссюр сингари, Бедил ҳам белгилар ва уларнинг ифода қилиш элементларини таъкидлайди: “Ҳеч нарса белги бўлмасдан тасвирланмайди”. Бедилга кўра, ҳамма нарса маънодан бошланади ва маъно билан якунланади, у эса ҳар доим янги ва оригинал бўлиши лозим.

Бедилнинг фикрлари маънонинг ўзгарувчанлиги ва унинг сўзлар орқали узлуксиз қайта қурилиши ғояларини чуқур ифода этади. Унинг қарашлари маънонинг мутлақ эмаслигини, балки унинг доимий ўзгарувчанлигини таъкидлайди, бу эса жуда ҳам замонавий қарашлар билан уйғун.

Хулоса ва таклифлар. Юқоридагилардан келиб чиқиб хулоса қиладиган бўлсак:

Бедил форсий шеърият анъаналарини ривожлантириб, уни фалсафий ғоялар билан бойитган. У маънавият ва онглиликка алоҳида эътибор қаратиб, инсон руҳи, табиат ва олам ҳақидаги фалсафий қарашларини адабий асарларида акс эттирган;

Бедилнинг фалсафий дунёқараши тасаввуф, ҳинд ва ислом фалсафаси таъсирида шаклланган. У онглиликни маърифат асоси сифатида кўриб, инсоннинг руҳий-онгли тараққиётини алоҳида таъкидлаган. “Сухан” (тил) ғояси орқали инсон ва оламнинг ўзаро боғлиқлигини санъаткорона ифода этган;

Бедил турли олимлар ва шоирлар билан мулоқот қилиб, уларнинг қарашларидан фойдаланган. У ҳинд фалсафасининг “Упанишада”, “Маҳабҳарата” каби асарларини ўрганиб, уларни ўз ижодий қарашларига мослаштирган;

Бедил тасаввуфий қарашлар асосида инсон руҳияти ва моддий дунё муносабатларини тадқиқ этган. У Шоҳ Кобулий тариқатининг айрим қоидаларини танқид қилиб, онглиликка асосланган фалсафий тушунчаларни илгари сурган.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Мухаммад К. Притч в стихах Мирзо Бедия //Вестник Педагогического университета. – 2022. – №. 2 (97). – С. 152-157.
2. Саидчаъфаров О. Ш. Ибороти мустаори изофӣ ё истиороти киноӣ дар ашъори Бедил //Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. Серия гуманитарных и экономических наук. Учредители: Бохтарский государственный университет имени Носира Хусрава. – С. 5-10.
3. Siddiqi M. M. An examination of the indo-persian mystical poet Mirza'abdul Qadir Bedil with particular reference to his chief work'irfan : дис. – University of California, Berkeley, 1975.

4. Rizvi S., Keshavmurthy P. Introduction: Framing Bedil, Arguing the Indo-Persian Self //Journal of South Asian Intellectual History. – 2020. – Т. 2. – №. 1. – С. 3-12.
5. Mikkelson J. Flights of imagination: Avicenna's Phoenix (‘Anqā) and Bedil's figuration for the lyric self //Journal of South Asian Intellectual History. – 2020. – Т. 2. – №. 1. – С. 28-72.
6. Kovacs H. Challenges of and Strategies for Translating Indo-Persian Poetry and Prose: The Case of Bedil (1644–1720) //The Routledge Handbook of Persian Literary Translation. – Routledge, 2022. – С. 110-130.
7. Pellò S. et al. Persian Poets on the Streets: The Lore of Indo-Persian Poetic Circles in Late Mughal India //Tellings and Texts: Music, Literature and Performance Cultures in North India. – Open Book Publishers, 2015. – С. 303-325.
8. Мухаммадиева О. Бедил ва ахлоқий қадриятлар фалсафаси. – Yangi nashr, 2016.
9. Ризаев И. И., Муминова З. О. Профессиональная подготовка личности: оздоровление и духовное воспитание //Система менеджмента качества в вузе: здоровье, образованность, конкурентоспособность. – 2021. – С. 264-268.
10. Tabor N. L. M. Heartless Acts //Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East. – 2019. – Т. 39. – №. 1.
11. Кушаков Ш. С. Проблема духовного в теологии и философии мусульманского Востока //Исламская культура и мировая цивилизация/под ред. ДА Гущина, ЮН Солониной, М. Санаи. СПб. – 2001.
12. Тураев Б. О., Ризаев И. И. Философия искусственного интеллекта: возможности человеческого познания //Цифровая трансформация образования: современное состояние и перспективы. – 2022. – С. 194-196.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ S/10 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).